

Vliedschaamte: niks mis mee

(1) De bijdrage van de luchtvaart aan de totale CO₂-uitstoot in Nederland ligt op 6,5 procent. Omdat het aantal reizigers naar verwachting fors blijft groeien, zal deze bijdrage flink toenemen.

(2) Dat deze uitstoot door de aanplant van bomen geheel kan worden gecompenseerd, is een illusie. Het duurt zeker tien jaar voordat bomen groot genoeg zijn om zoveel CO₂ te kunnen opnemen, wat overigens niet wegneemt dat het planten van bomen altijd zinvol is. Ook een volledige overstap naar biobrandstoffen is onrealistisch, omdat daar te veel landbouwgrond voor nodig is.

(3) Elektrisch vliegen lijkt het toverwoord. De ontwikkeling van goede en vooral lichte accu's vraagt echter nog veel tijd. Bovendien blijft een nu nieuw opgeleverd vliegtuig de komende 25 jaar vliegen. Zo kan het dus gebeuren dat in vrijwel alle sectoren de uitstoot van broeikasgassen afneemt, maar die van het vliegverkeer toeneemt.

(4) Dit roept weinig protest op, omdat de meeste mensen maar wat graag gebruikmaken van de goedkope vluchten. Maar we zullen het onder ogen moeten zien: de enige manier om de uitstoot terug te dringen, is simpelweg minder vliegen.

(5) Vaak zoeken mensen naar argumenten om hun vlieggedrag goed te praten. Denk aan: "Ik ga op de fiets naar mijn werk, dus ik mag in de zomer wel een lange vliegreis maken." Of: "Ik eet nog maar drie keer per week vlees, dus kan ik best vliegen." Als mensen echt zouden uitrekenen

hoeveel CO₂-uitstoot hun vliegreis tot gevolg heeft, zouden ze zien dat ze, om een vliegreis naar Azië te kunnen compenseren, vijf jaar vegetarisch moeten eten.

(6) Het is echter de vraag of je zo moet rekenen. Deze gedachte gaat ervan uit dat je net zoveel CO₂ mag uitstoten als je buurman of collega. Maar dit idee van 'uitstootrecht' of 'CO₂-*footprint*'¹⁾ moet je per wereldburger berekenen. Ik vermoed dat de vliegreis naar Azië dan een *once-in-a-life-time*-gebeurtenis²⁾ gaat worden.

(7) Het is zo vanzelfsprekend geworden om een vliegreis te boeken, dat mensen me vaak verwaasd aankijken als ik hun vraag waarom ze vliegen. Het antwoord is namelijk vaak: omdat het kan. De nadelige gevolgen voor het milieu worden niet of nauwelijks meegenomen in de keuze van de reisbestemming. Ver weg lijkt altijd goed. Maar als het doel van de reis is om gezellig met de familie een weekend bij elkaar te zijn, hoef je daarvoor toch niet naar een ver land te vliegen?

(8) Ik snap heel goed dat mensen reizen voor het avontuur en nieuwe culturen willen leren kennen. De vraag is alleen of dat altijd ver weg moet en zo vaak. Avontuur zit in het zelf ontdekken en dat kan ook dichterbij. Het lijkt soms wel alsof we tegen elkaar opbieden. Wie gaat het verst met vakantie? En wie heeft de meest exotische bestemming uitgekozen?

(9) Het is belangrijk dat we ons bewust zijn van de impact van een vliegreis en dat we de consequenties voor het klimaat serieus afwegen te-

85 gen het doel van de reis. Je hoeft
niet met je vriendinnen naar Barce-
lona. Een weekendje Haarlem of Nij-
megen is ook heel leuk.

(10) Het gemak waarmee we nu in
90 het vliegtuig stappen, laat een gebrek
aan verantwoordelijkheid zien. Gel-
ukkig lijkt het besef dat vliegen scha-
delijk is voor het milieu toe te nemen.
Sinds 2018 kennen we daarvoor het
95 woord 'vliedschaamte'. Als vlieg-
schaamte leidt tot een betere afwe-
ging van de milieu-impact bij de keu-
ze van de reisbestemming, lijkt me
dat heel goed. Soms rechtvaardigt
100 het doel van de reis het vliegen,
maar even zo vaak zal de uitkomst

zijn dat de impact van de vliegreis te
groot is. Dan is het zoeken naar een
andere bestemming of naar een
andere manier van reizen.

105 (11) Steeds meer mensen ontdekken
de trein, die zeker voor Europese
vakantiebestemmingen een goed al-
ternatief is. Ook daar is trouwens een
110 nieuw woord voor uitgevonden:
'treintrots'.

(12) Vliedschaamte is prima als die
leidt tot meer bezinning en minder
vliegereizen. Vliegen is echt niet altijd
115 fout, maar de vanzelfsprekendheid
waarmee we nu vliegen, is niet meer
te verantwoorden.

naar: dr. Martine Vonk

uit: Reformatorisch Dagblad, zaterdag 20 juli 2019

De auteur (1974-2019) schreef en sprak over duurzaamheid.

noot 1 CO₂-footprint: CO₂-voetafdruk

noot 2 *once-in-a life-time*-gebeurtenis: gebeurtenis die slechts eenmaal in je leven voorkomt

Tekst 3

Iederéén denkt in hokjes

(1) Wat zou het mooi zijn: een
samenleving waarin we ieder mens
zien als uniek individu, zonder voor-
oordelen; niet als lid van de groep
5 waar iemand toevallig bij hoort, maar
als medemens. Wat waren velen het
uit de grond van hun hart eens met
Arnon Grunberg, toen hij op 4 mei
2020 bij de Nationale Dodenherden-
10 king in de Nieuwe Kerk Primo Levi¹⁾
aanhaalde: "Ik kan niet begrijpen,
niet verdragen dat men een mens
beoordeelt niet naar wat hij is, maar
naar de groep waar hij toevallig toe
15 behoort."

(2) Toch zal het nooit gebeuren. Zelfs
al zouden we willen, we kunnen het
niet. Alles wat we waarnemen, wordt
door ons brein gecategoriseerd:
20 voedsel, meubilair, muziek, dieren.
En mensen. Categorieën ordenen
onze waarnemingen, geven beteke-
nis. Ook Grunberg gebruikt ze, bij-
voorbeeld in deze tweet: "De zes
25 miljoen vermoorde Joden waren
slachtoffer van witte, christelijke
Europeanen."

(3) Een categorielabel ('bètastudent',
'Brabander', 'boekhouder', 'NRC-
30 lezer') helpt een persoon te plaatsen
en maakt ook onze aandacht vrij voor